4765

Minister zonder portefeuille (Luns) aan hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt), 12 febr. 1956

Van Luns.

De conferentie is zaterdagmiddag mislukt op de weigering door de Indonesische delegatie een geschillenregeling te aanvaarden. Vrijdagavond hadden wij de eerder aangekondigde tekst, waarbij een paritaire arbitragecommissie ad hoc ter beslissing van rechtsgeschillen met samenstelling en procesgang gelijk aan die van het Uniehof en mogelijkheid van aanvulling met een zevende lid door de president van het Internationale Hof, aangeboden. Van Indonesische zijde werd vastgehouden aan hun onaanvaardbaar vage tekst met vele loopholes.

In de vergadering van zaterdagmorgen bleek de Indonesische delegatie onverkort aan haar tekst vast te houden en weigerde zij ons voorstel als basis voor discussie te aanvaarden, zeggende dat zij daartegen twee overwegende bezwaren had te weten, dat de competentie van de arbiters zou worden beperkt tot financieel economische geschillen en dat bij niet benoeming van de leden de president van het hof ook hierin zou kunnen voorzien. Bij uitvoerig overleg in de delegatie was onzerzijds besloten aan ons ontwerp vast te houden. Geconstateerd werd derhalve mislukking van de conferentie.

Leimena zei diep onder de indruk te zijn van de ernstige gevolgen welke hieruit zouden voortvloeien. Sumitro was kennelijk opgelucht door de mislukking.

De slotvergadering werd vastgesteld op 4 uur. Om 2 uur had ik op mijn verzoek nog een gesprek met Anak Agung waarbij ik volledig tegemoet kwam aan de twee Indonesische bezwaren en de nodige redactiewijzigingen in onze tekst tezamen met Anak Agung aanbracht. Hij was tevreden en zegde overleg in zijn delegatie toe. Spoedig volgde toen verzoek om uitstel van de slotvergadering tot 5 uur. Om 4 uur werd mij een tegenvoorstel gebracht, houdende de Indonesische formule in nog onaanvaardbaarder bewoordingen dan tevoren. Wij konden dit slechts afwijzen. Nogmaals volgde een Indonesisch verzoek om uitstel van de vergadering tot 6 uur welke men informeel wilde houden. Daarbij kwamen inzake de geschillenregeling geen nieuwe gezichtspunten naar voren en werd mislukking der conferentie vastgesteld. Hierna vroeg Anak Agung plotseling antwoord op door Indonesische delegatie op 7 januari aan ons overhandigde ontwerpformule inzake agendapunt 3, welk antwoord ik uiteraard weigerde omdat wij reeds waren vastgelopen op een ander punt. Tenslotte werd de formele slotvergadering vastgesteld op 7 uur, later nog verplaatst naar 8 uur. Ik hield om 6.30 uur een persconferentie, Anak Agung om 7.30 uur. Nakoming van de aanvankelijk gemaakte afspraak tot uitwisseling vooraf van de ter slotvergadering af te leggen verklaringen werd te elfder ure door Anak Agung geweigerd. De gehouden redevoeringen zijn afzonderlijk geseind. Een door ons opgemaakt ontwerp-slotcommuniqué werd door Anak Agung 'te vriendelijk' geacht, en tenslotte werd over de bekende kortere tekst met moeite overeenstemming verkregen.

Wij hebben de overtuiging dat wij in deze laatste fase stonden tegenover een delegatie welke geen enkele bewegingsvrijheid meer had omdat de politieke machten in Djakarta haar de handen hadden gebonden en op een mislukking aanstuurden. Vandaar de weigering een juridisch enigszins gefundeerde geschillenregeling te aanvaarden. De nauwelijks verholen dreiging met ernstige consequenties nam de vorm aan van een chantage waartegenover tenslotte ergens een grens moet worden getrokken, wil men niet gedwongen worden alles toe te geven. Het was duidelijk dat in Indonesische kring ook verschil van mening heerste doch de fatsoenlijke elementen (Rum en Utoyo) hebben het onderspit gedolven tegen wat de interne strijd om de macht in Djakarta blijkbaar eiste. Utoyo zei mij met zoveel woorden dat wij inderdaad aan de Indonesische bezwaren tegen onze tekst waren tegemoetgekomen doch dat de instructies uit Djakarta niettemin aanvaarding door de Indonesische delegatie verboden.

Kenmerk: Beyen/Luns 771.
©BuZa, archief BZ, uitgaande codetel. Djakarta 1956
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/20240

De stemming bij de besprekingen was tot de laatste dag aangenaam, werd zaterdag geleidelijk stroever hetgeen zijn hoogtepunt vond in de onbehoorlijke en kennelijk voor 'home consumption' en propaganda bedoelde slotrede van Anak Agung waarin weer veel nadruk op Irian werd gelegd.

Nog valt te vermelden dat het mij niet is gelukt tijdens de besprekingen enige precisering te verkrijgen omtrent een mogelijke uitwisseling der gevangenen. Anak Agung herhaalde voortdurend dat wellicht overeenstemming over de suggestie mogelijk zou zijn doch dat uitvoerbaarheid nog nader zou dienen te worden onderzocht.

Andere punten zoals de kwestie van de prioriteit der te sluiten overeenkomsten boven de nationale wetgeving waren nog niet afgehandeld en het bereiken van overeenstemming hierover stond bepaald niet vast.